

N:o 102.

Ank. till Riksd. Kansli d. 4 Maj 1868, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition angående dispositionen för framtiden af den Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomen vid Skeppsbron.

(I. A.)

I öfverensstämmelse med hvad Riksdagen i skrifvelse den 3 Maj nästlidet år begärt, har Kongl. Maj:t under den 14 sistlidne Februari ånyo till Riksdagen aflåtit nådig Proposition i fråga om den Kronan tillhöriga f. d. Ridderstolpeska egendomens framtida användande. Af denna nådiga Proposition, införd under N:o 29 i första Samlingen af Bihanget till Riksdagens protokoll, inhemtas, hurusom vid 1862-1863 årens riksdag Rikets Ständer i anledning af nådig Proposition medgäfvo, att ifrågavarande egendom skulle, så snart den icke längre behöfdes för inrymmande af Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-akademiens samt Riksarkivets samlingar, få å offentlig auktion försäljas, dock ej under ett pris af 120,000 R:dr;

att, sedan Öfverintendents-embetet den 20 November 1865, för den händelse egendomen ansåges böra försäljas, i underdånighet anmält, att omförmälda samlingar dåmera blifvit derifrån bortflyttade, Kongl. Maj:t, innan beslut fattades om huru egendomen borde vidare disponeras, den 24 i samma månad anbefallt bemälda embete att efter anställd undersökning och besigtning till Kongl. Maj:t inkomma med förslag och kostnadsberäkning öfver de arbeten, som erfordrades för egendomens försättande i sådant skick, att densamma kunde för något Statens ändamål framgent användas;

att uti ett till följd häraf den 20 påföljande Mars afgifvet underdånigt memorial, Embetet anfört åtskilliga skäl emot egendomens försäljning och i sådant afseende åberopat dels det bristande utrymme, som efter

iurättande af Telegrafverket, de särskilda Jernvägsstyrelserna m. fl. embetsverk samt utvidgning af andra sådana verk visat sig förefinnas inom Kronans härvarande egendomar, hvilka ej heller erbjödo tillfällen att verkställa för embetslokaler ändamålsenliga tillbyggnader, dels den å sednare tider alltmera yppade svårigheten att äfven emot ganska dryga hyresbelopp erhålla till läge och inredning passande lägenheter för de större embetsverken, som deraf voro i afsaknad, äfvensom slutligen omöjligheten att utan alltför betydliga kostnader inköpa och till embetshus förändra privata egendomar, hvilka med hänsigt till läge och öfriga förhållanden voro för sådant ändamål fullt tjeuliga; hvarjemte Embetet framställt förslag till egendomens fullständiga ombyggande enligt bifogad ritning;

att Rikets Ständer efter erhallen del af detta memorial uti underdånig skrifvelse den 19 Juni 1866 anmält, att de, på grund af hvad i ämnet förekommit och Öfverintendents-embetet anført, ansågo ifrågavarande egendom då icke böra föryttras, utan anhöllo, att Kongl. Maj:t ville till näst derpå följande Riksdag framställa det förslag om egendomens framtida användande eller försäljning, som Kongl. Maj:t kunde finna med Statens fördel öfverensstämmande;

och att, sedan i anledning häraf Kongl. Maj:t, enligt Telegraf-styrelsens tillstyrkande, medelst nådig Proposition den 22 Januari nästlidna år föreslagit, att oförmälda egendom skulle för Kronans räkning bibehållas, i ändamål att en byggnad inrymmande lokal för Telegraf-styrelsen och Stockholms centralstation måtte varda å tomten uppförd, Riksdagen uti ofvannämnda skrifvelse den 3 påföljde Maj anført, att, innan beslut fattades, om och på hvad sätt egendomen skulle för något Kronans behof användas, erfordrades en fullständig utredning angående de kostnader, hvilka kunde vara förenade med egendomens försättande i sådant skick, att den för ändamålet kunde begagnas, samt huruvida icke såväl Telegraf- som Postverket lämpligen må i en gemensam lokal inrymmas, hvarföre Riksdagen, med tillkännagifvande att den nådiga Propositionen icke då kunnat bifallas, anhållit, att Kongl. Maj:t efter utredning af nyssberörda förhållande täcktes till Riksdagen i ämnet aflåta förnyad Proposition och dervid föreslå lämpligaste sättet för ifrågavarande egendoms framtida användande.

Hvad nu först anginge den af Riksdagen önskade utredning beträffande de arbeten, som erfordrades för att egendomen skulle kunna begagnas för något Kronans behof, så hade Öfverintendents-embetet redan uti dess förenämnda Utlåtande den 20 Mars 1866, hvilket i förevarande hänseende ännu bibehölle sin giltighet, upplyst att år 1853 af Hofarkitekten m. m. J. Carlberg, efter noggranna gräfningar och undersökningar, uppgjorts ett kostnadsförslag öfver ifrågavarande egendoms iståndsättande till

grund och murar jemte dess fullständiga inre och yttre reparation, hvilket förslag slutade på en summa af 79,986 R:dr R:mt. Sedan dess hade dock tid efter annan gjorda besigtningar ådagalagt, att vissa delar af byggnaden fortfarande sjunkit och allt mer och mer försämrats; i följd hvaraf och då dels åtskilliga hvalfmurar, bjelklag, dörrar och paneler genom sättning tagit så betydliga skador, att de vid en reparation af huset måste ombyggas eller förnyas, dels all utvändig jernplåtsbetäckning tarfvade att förnyas, samt stora utvändiga stentrappan åt Skeppsbron att borttagas och indragas i huset, kostnadssumman för byggnadens fullständiga *reparation med bibehållande af dess närvarande inredning* dämera måste antagas uppgå till öfver 85,000 R:dr. Men när nyssberörda kostnadsförslag upprättades, begagnades byggnaden och var afsedd att fortfarande användas till Riksarkiv, hvar till dess inredning lämpade sig, och i följd deraf kunde då en så kostsam reparation som den ofvanomförmälda föreslås, att med någon fördel verkställas. Skulle åter på sätt fråga numera uppstått, denna byggnad för framtiden komma att användas till embetslokaler eller boställsvåningar, så måste nämnda reparationskostnad än ytterligare ökas i följd af den förändrade inredning i afseende å en del lägenheter, som af en dylik disposition skulle påkallas. Byggnaden vore nemligen försedd med dels hvälfda, dels bjelk-källare och hvälfvd halfvåning. Så väl botten- som halfvåningen med undantag af trappor och tre mindre rum innehöllo endast kalla orappade magasin, hvilka ej utan stor kostnad kunde till embets- eller boställsrum inredas, medelst murning af hvalf i stället för bjelklag i en del källare, ommurning af rökgångar och skorstenar, uppsättning af åtskilliga nya gipsade cloisonsväggar, brukbeslagning och vattrifning af hvalf och väggar, rörning och gipsning af tak, inläggning af nya golf, inmurning af nya dörr- och fönsterluffer, uppsättning af nya fönster och fotpaneler, kakelugnar och tapeter m. m., för hvilket allt kostnaden beräknades uppgå till minst 13,000 R:dr. Egendomens iståndsättande medelst *reparation, inberäknadt botten- och halfvåningarnes inredning till eldrum*, komme alltså att medföra en kostnad af sammanräknadt 98,000 R:dr. Genom en dylik anordning skulle likväl icke kunna undvikas en olämplig indelning med en mängd föga användbara passager, rum med otillräcklig dager och en låg halfvåning, hvarförutom byggnaden åtminstone till någon tid komme att besväras af sättningar och allt framgent att förblifva af mindre fast beskaffenhet. Öfverintendents-embetet ansåg sig därför böra, framför en dylik reparation, förorda *husets fullständiga ombyggnad* och hade äfven i sådant afseende uppgjort en konceptritning jemte kostnadsförslag, slutande å en summa af 103,000 R:dr, eller obetydligt mera än den för husets fullständiga reparation med förändrad inredning beräknade kostnadssumman; varande för öfrigt enligt berörda

ombyggnadsförslag afsedt, att huset skulle uppföras med hvälfda källare och fyra våningars höjd emot Skeppsbron och Slottsbacken, att derunder de gamla grundpälarna skulle afsågas under Mälarens vattenyta och förstärkas med erforderliga nya pålar, samt ny pålning anbringas under skiljemurarne, men att deremot å öfriga sidor af tomten på de smala flyglarnes nuvarande grund skulle uppföras endast en våning höga magasinshus, hvarigenom tillräckligt luftig och ljus gård erhöles.

Detta förslag var uppgjort med afseende å husets användande hufvudsakligen till embetslokal och förråder för Telegrafverket, hvilket redan då ansågs behöfva ett utrymme, motsvarande husets tre nedra våningar och magasinshuset. Telegrafstyrelsen, som med anledning häraf anbefalldes att till Kongl. Maj:t inkomma med utlåtande, huruvida omförmälda för Telegrafverket afsedda lokal kunde anses dertill lämplig och i sin helhet behöflig, har härom i underdånigt utlåtande den 1 Oktober 1866 anført, att den nära och oafbrutna förbindelse, som borde ega rum mellan Telegrafstyrelsen och dess särskilda afdelningar, å ena sidan, samt Stockholms central-telegrafstation och genom denna alla öfriga statstelegrafstationer å den andra, gjorde det till en nödvändighet, att styrelsens och centralstationens lokaler voro under ett och samma tak förenade såsom ock för närvarande vore förhållandet; att emellertid den af Telegrafverket nu begagnade lokal i det så kallade Bergstralska huset vid Riddarhustorget och Stora Nygatan, ehuru visserligen centralt belägen, vore i flera hänseenden obeqväm och hade på sednaste tiden, till följd af Telegrafverkets årligen vunna större omfattning, visat sig vara otillräcklig; att en utvidgning af denna lokal hindrades derigenom, att de angränsande lägenheterna i samma hus voro för längre tid uthyrda till enskild man, som icke ville dem afstå; att derförutom en särskild olägenhet låge deruti, att endast eu ringa del af Telegrafverkets vidlyftiga materialförråd kunde inrymmas i denna lokal, så att flera förvaringsrum måst på spridda ställen i staden och på malmarne förhyras; att denna omständighet för de tjenstemän, som hade inseende öfver nämnda förråd sig anförtrodt, förorsakade stora svårigheter och mycken tidsutdrägt, samt derjemte medförde ökad kostnad för verket; att då således en ny lokal vore för Telegrafverket högeligen af behovet påkallad, samt i Stockholm svårligen en mera passende plats för en telegrafstation kunde erhållas än den tomt, hvarå det så kallade Ridderstolpeska huset vore beläget, det vore särdeles önskligt, om denna tomt kunde få begagnas till uppförande af en för Telegrafverket fullt lämplig byggnad, och att i denna byggnad minst bottenvåningen och två andra våningar voro redan under nuvarande förhållanden för Telegrafverket behöfliga.

Uti ett sednare underdånigt memorial af den 25 nästlidne November hade Telegrafstyrelsen vidare yttrat, att det redan i ofvanberörda utlåtande anmälda behof af ökadt utrymme gjorde sig med hvarje år mer och mer gällande, förnämligast med anledning af den starkt ökade verksamheten på härvarande centralstation; att då nemligen antalet af samtliga expeditionerna derstädes, det vill säga så väl afsända och mottagna lokaltelegrammer som upptagna och vidare befordrade transitlegrammer, år 1863 utgjorde blott 145,754 stycken,

hade deremot detta antal stigit	
år 1864 till	161,204 »
» 1865 »	198,732 »
» 1866 »	237,513 »

och komme 1867 att blifva betydligt högre än sistnämnda siffra, samt att med afseende härå Telegrafstyrelsen funne det vara sin pligt att fästa uppmärksamhet på de olägenheter, som genom att, i förhållande till det årligen växande behovet, alltför knappt och otillräckligt utrymme oundvikligen måste uppstå och hvaribland styrelsen särskildt anmärkte det för de telegraferande tjänstemännens helsa högst skadliga förhållande att de nödgades arbeta i en trång och genom gaslägor under den mörka delen af dygnet till en ytterlig grad upphettad och osund lokal.

Beträffande den af Riksdagen väckta frågan, huruvida icke Post- och Telegrafverken lämpligen må i en gemensam lokal inrymmas, hade General-poststyrelsen och Telegrafstyrelsen uti gemensamt afgifvet underdånigt utlåtande den 30 Juli nästlidna år anført, att hvarken styrelsen för någotdera af berörda embetsverk eller någon underafdelning af dem hade att med styrelsen för det andra embetsverket eller någon underafdelning deraf gemensamt handlägga några ärenden eller göromål, om icke helt och hållet undantagsvis, samt att, ehuru naturligtvis intet hinder förekomme mot de båda embetsverkens inrymmande i en gemensam byggnad, om nemligen denna vore fullt rymlig och tillräcklig dertill, samt, såsom för båda verken behöfligt, egde ett centralt läge inom staden, och änskönt det visserligen för den korresponderande allmänheten i hufvudstaden kunde vid ett eller annat tillfälle vara beqvämt, om postkontoret och telegrafstationen voro belägna alldeles invid hvarandra, Styrelserna likväl ansågo att sistnämnda omständighet, derest icke något viktigare intresse talade för åtgärden, hvilket icke torde vara förhållandet, svårligen kunde utgöra tillräckligt skäl att med säkerligen ganska betydliga kostnader för Staten sammanföra båda embetsverken uti en byggnad.

Då således någon egentlig fördel icke syntes vara att vinna genom de omförmälda verkens inrymmande i en gemensam lokal, hvartill för of-

rigt nu ifrågavarande egendom icke kunde lemna tillräckligt utrymme, hade Kongl. Maj:t, som fortfarande ansåge, att det skulle vara särdeles lämpligt, om Telegrafstyrelsen och Stockholms telegrafstation, för hvilka nu lokaler måste i enskildt hus förhyras, kunde varda i f. d. Ridderstolpeska egendomen inrymda, men derjemte antoge, att densamma icke under den närmaste framtiden i sin helhet erfordrades för berörda ändamål, utan derutöfver sannolikt kunde lemna utrymme för ett eller annat af de öfriga embetsverk, hvilka nu jemväl förhyrde sina lokaler, låtit den 22 November nästlidna år anbefalla Öfverintendens-embetet att efter samråd med Telegrafstyrelsen och öfriga vederbörande uppgöra och till Kongl. Maj:t ingifva plan och förslag till uppförande å ifrågavarande tomt af en byggnad med embetslokaler såväl för Telegrafstyrelsen och Stockholms telegrafstation, som för de öfriga nyssberörda embetsverk, hvilka der möjligen kunde inrymmas.

Till följd häraf hade Öfverintendens-embetet uti underdånigt memorial den 11 sistlidne Februari, under åberopande af den utredning rörande ej mindre ifrågavarande egendoms fortfarande behöflighet för Kronans räkning än äfven nödvändigheten af dess fullständiga ombyggnad, hvilken Embetet i memorial den 20 Mars 1866, på sätt ofvan förmåles, sökt åstadkomma, till Kongl. Maj:t öfverlemnade ritnings- och kostnadsförslag, det sednare slutande å 107,500 R:dr R:mt, till egendomens ombyggnad, hvilket förslag afsåge husets nedrifning och återuppförande med begagnande af en del gamla materialier till en höjd af fyra våningar emot Skeppsbron och Slottsbacken samt en våning för magasiner å öfriga sidor af tomt. Af de särskilda lägenheterna i huset skulle våningarne en och två trappor upp samt bottenvåning, magasiner och källare, med undantag af tvänne vaktmästarebostäder i bottenvåningen äfvensom tvänne vedkällare, vara ämnade för Telegrafstyrelsen och Stockholms telegrafstation enligt den fördelning af dessas särskilda lokaler, som af ritningen närmare inhemtades, under det att byggnadens öfversta våning föresloges att, jemte nyssberörda vaktmästarebostäder och vedkällare, upplätas åt Krigshofrätten och Skogsstyrelsen, hvilka bland de embetsverk, som förhyra lokaler, synts Öfverintendens-embetet lämpligast böra till denna Kronans egendom förflyttas. Sedan Embetet, efter anmälan härom, uti memorialet yttrat sig öfver några vid förslaget detaljer gjorda anmärkningar, hade Embetet slutligen ansett sig, beträffande den jemförelse, som vid bedömandet af förevarande byggnadsfråga blifvit framställd emellan, å ena sidan, nu utgående hyror för Telegrafverket samt, å andra sidan, räntan å f. d. Ridderstolpeska husets antagna försäljningsvärde jemte räntan å ombyggnadskostnaden, icke böra lemna oanmärkt, hurusom berörda hyror, utgörande för Telegrafstyrelsen med

Stockholms

Stockholms telegrafstation och erforderliga magasiner . . . R:dr 5,475:
 äfven med tillägg dertill af årliga hyresbeloppen för de till
 inrymmande i den nu föreslagna nybyggnaden afsedda tvänne
 öfriga embetsverken . . . » 1,800:

tillsammans R:dr 7,275:

visserligen icke till fullo motsvarade räntan å nyssnämnda försäljningsvärde och ombyggnadskostnad, beräknade, det förra till 120,000 samt den sednare till 107,500 R:dr, men att det mindre fördelaktiga i detta förhållande dock, enligt Öfverintendents-embetets åsigt, fullt motvägdes dels genom den fördel af behöfligt ökad utrymme, som komme Telegrafverket till godo genom dess inrymmande i Kronans ifrågavarande, för verkets ändamål särdeles lämpliga egendom och dels genom urvägenrödjandet af de olägenheter, hvilka skulle uppstå i händelse af hyrornas ökande eller af uppsägning från husegarens sida utaf Telegrafverkets nuvarande lokal, i hvilket sednare fall annan med hänsyn till läge, rumindelning m. m. passande lägenhet svårigen torde kunna erhållas, åtminstone ej utan ganska anseelig hyreskostnad.

På grund af hvad sålunda blifvit af vederbörande myndigheter i ämnet upplyst eller i öfrigt förekommit och enär icke antagligt vore att ifrågavarande Kronan tillhöriga egendom, hvars särdeles bristfälliga skick oundgängligen kräfde en högst kostsam reparation eller ombyggnad för att göra huset beboeligt, skulle kunna vid försäljning inbringa det belopp af 120,000 R:dr, hvartill egendomen är uppskattad, helst sjelfva tomten innehölle endast omkring 8,538 kvadratfot, har Kongl. Maj:t föreslagit, att samma egendom må äfven framgent för Kronans räkning bibehållas för att, efter verkställd ombyggnad i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af Öfverintendents-embetet dertill sednast afgifna förslag, upplåtas såsom embetslokal åt Telegrafstyrelsen med Stockholms telegrafstation samt Krigshofrätten och Skogsstyrelsen; och har Kongl. Maj:t, som, för den händelse detta nådiga förslag vunne Riksdagens godkännande, vore sinnad att af Handels- och Sjöfartsfonden, hvilken förut hufvudsakligen bidragit till Telegrafverkets anläggning, anvisa för egendomens ombyggande så stort belopp, som kunde anses motsvara den för Telegrafverket afsedda andel i byggnaden eller 82,500 R:dr, att utgå under åren 1868, 1869 och 1870, utan att i följd deraf samma byggnad skulle komma att betraktas annorlunda än all annan Statens egendom, derjemte äskat, att Riksdagen måtte bevilja den summa, som derutöfver till byggnaden erfordrades, eller 25,000 R:dr, och derutaf ett belopp af 12,000 R:dr att under 1869 utbetalas.

I händelse åter denna nådiga framställning icke blefve af Riksdagen bifallen, så ansåge Kongl. Maj:t ingen annan åtgärd med ifrågavarande egendom kunna lämpligen vidtagas, än att densamma försålde på offentlig auktion genom försorg af Riksdagens Fullmäktige i Riksgälds-kontoret, åt hvilka för sådant fall erforderliga föreskrifter borde af Riksdagen meddelas.

Stats-Utskottet, till hvars handläggning denna nådiga framställning blifvit hänvisad, har, efter erhållen kännedom om de af vederbörande uppgjorda ritningar och kostnadsförslag jemte öfriga ärendet rörande handlingar, tagit detsamma i öfvervägande. Härvid har det visserligen å ena sidan syntts Utskottet mindre lämpligt att i sitt nuvarande särdeles bristfälliga skick längre bibehålla ifrågavarande egendom, men å andra sidan hafva äfven viktiga betänkligheter mött att för närvarande gå i författning om egendomens ombyggnad och inredning, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Innan beslut härom fattas, har det nemligen syntts Utskottet angeläget vara att den uppkomna frågan om Post- och Telegrafverkens förening under en gemensam styrelse eller om sammanslagning af de båda institutionerna afgöres, helst sättet för egendomens inredning m. m. deraf kan vara beroende. Vidare har det syntts Utskottet önskvärdt att, innau förevarande fråga slutligen behandlas, utredning kunde erhållas, om icke uti den byggnad, som nu är åt Postverket upplåten och hvori boställslägenheter för åtskilliga tjänstemän äfven lära finnas, utrymme för Telegrafverket eller för den möjligen blifvande gemensamma styrelsen för Post- och Telegrafverken jemväl kunde beredas emot hyresersättning åt de nuvarande innehafvarne af boställslägenheterna. Slutligen har Utskottet varit tveksamt om lämpligheten att inreda en del af ifrågavarande egendom för Krigshofrättens inrymmande derstädes, då fråga uppstått om indragning af denna särskilda domstol, hvars bibehållande möjligen icke torde ega framtiden för sig.

Då Utskottet af dessa anledningar finner sig förhindradt att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda nådiga framställning, medger Utskottet visserligen, att den åtgärd synes ligga närmast till hands och äfven från ekonomisk synpunkt måhända vara den rätta, som Kongl. Maj:t för sådan händelse föreslagit, nemligen att försälja ifrågavarande egendom, hvaraf Staten för närvarande icke har något egentligt gagn. Mot en dylik åtgärd hafva likväl så viktiga betänkligheter vid nästlidna års riksdag blifvit uttalade, att Utskottet icke vågar förorda något sådant, helst den närvarande tidpunkten för en försäljning äfven torde vara mindre gynnsam.

På grund af hvad Utskottet sålunda anfört, får Utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning icke måtte af Riksdagen bifallas;

Och torde Riksdagen vid anmälan af detta beslut, uti underdånig skrifvelse, jemte omförmälände af de betänkligheter, som under nuvarande förhållanden mött mot den nådiga framställningens bifallande, tillika anhålla,

det Kongl. Maj:t, efter det beslut fattats i de frågor, af hvilkas utgång omförmälda egendoms användande kan vara beroende, täcktes ånyo till Riksdagen aflåta nådig framställning, angående lämpligaste sättet för egendomens framtida disposition.

Stockholm den 4 Maj 1868.

På Utskottets vägnar:

Arv. Fr:son Posse.

Reservationer:

af Herr *Björnstjerna, J. M.*, och af Herr Friherre *Silfverskjöld, U. A.*, som yrkade bifall till första alternativet af Kongl. Maj:ts Proposition; samt af Herr *Björck, A. W.*, som yrkade bifall till det sednare alternativet uti den nådiga framställningen, eller att den ifrågavarande egendomen måtte å offentlig auktion försäljas.